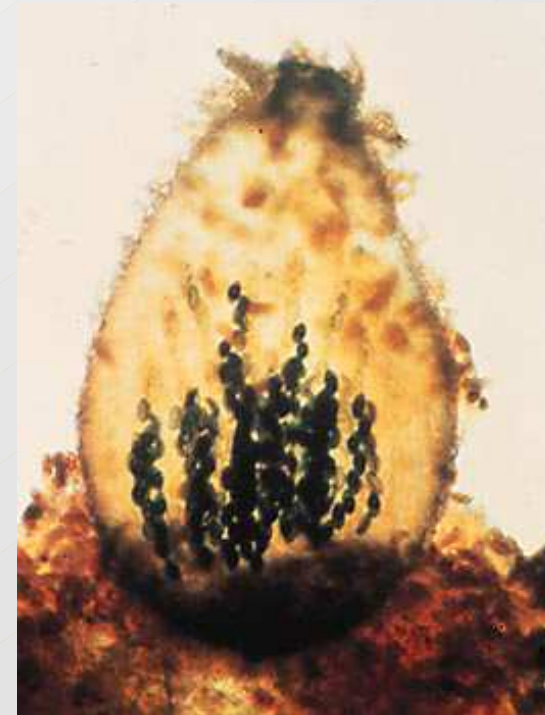

Mikroskopické houby (Bi6620)

Ascomycota

část 1

- systém
- teleomorfa

Opisthokonta

Fungi

Ascomycota

- ☒ klasifikace jednotlivých zástupců této velké skupiny byla založena na kombinaci typu plodnice a typu vřecka
- ☒ v současné době se oddělení *Ascomycota* člení na základě molekulárních a ultrastrukturálních znaků na **3 pododdělení** a celkem **15 tříd**
- ☒ do budoucna můžeme očekávat ještě další změny v systému

The ranking of fungi: a tribute to David L. Hawksworth on his 70th birthday

Kevin D. Hyde^{1,5} · Sajeewa S. N. Maharachchikumbura⁶ · Sinang Hongsanan⁵ · Milan C. Samarakoon^{5,10} · Robert Lücking⁷ · Dhandevi Pem⁵ · Dulanjalee Harishchandra^{5,11} · Rajesh Jeewon⁸ · Rui-Lin Zhao^{2,3} · Jian-Chu Xu¹ · Jian-Kui Liu⁹ · Abdullah M. Al-Sadi⁶ · Ali H. Bahkali⁴ · Abdallah M. Elgorban⁴

Received: 24 April 2017 / Accepted: 17 May 2017 / Published online: 15 June 2017
© School of Science 2017

Abstract The history of assigning ranks to fungi, as well as the relative importance of using divergence time estimates is reviewed. The paper pays tribute to the major mycological players, and especially to David Hawksworth on his 70th birthday and his contribution to fungal ranking in *Systema Ascomycetum* from 1982 to 1998. Following the conclusion of the latter series, the ranking continued with the *Outlines of Ascomycota* in 2007 and 2010 and more recently with specific classes in 'Towards an outline of

many lineages. The classification arrangements however, are still subjective and dependent on the taxa analysed, resulting in different taxonomic interpretations and schemes, particularly when it comes to ranking. Thus, what have been considered as genera by some, have been introduced as families by others. More recently, estimation of divergence times using molecular clock methods have been used as objective evidence for higher ranking of taxa. A divergence period (i.e. 200–300 MYA) can be used as a

Opisthokonta

Fungi

Oddělení: *Ascomycota*

– houby vřeckaté

Pododdělení: *Taphrinomycotina*

(nižší vřeckaté houby)

Třída: *Pneumocystidomycetes*

Třída: *Taphrinomycetes*

Třída: *Schizosaccharomycetes*

Pododdělení: *Saccharomycotina*

– kvasinky

Pododdělení: *Pezizomycotina*

(vlastní vřeckaté houby)

Třída: *Eurotiomycetes*

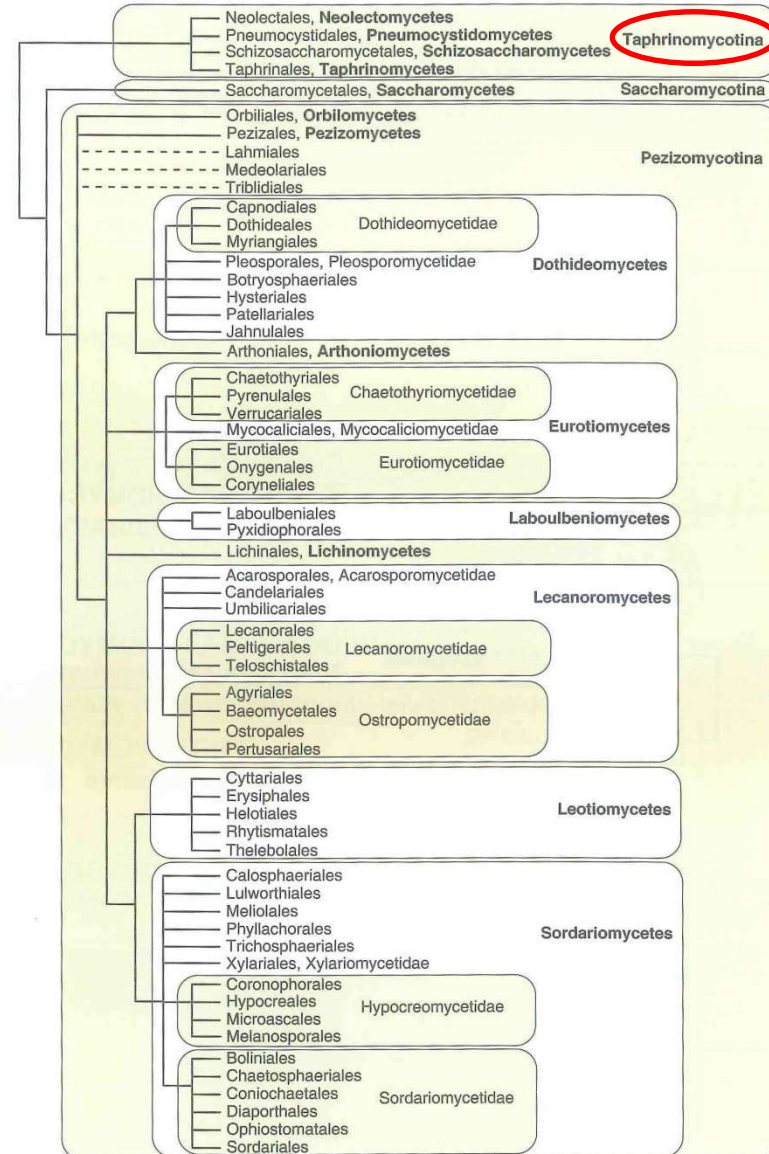
Třída: *Pezizomycetes*

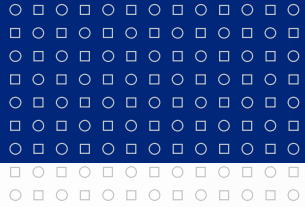
Třída: *Leotiomycetes*

Třída: *Sordariomycetes*

Třída: *Dothideomycetes*

výběr probíraných tříd

Opisthokonta

Fungi

Ascomycota

Taphrinomycotina

- ❑ skupina „bazálních askomycetů“, definovaná na molekulární úrovni
- ❑ morfologicky a ekologicky nesourodá skupina, jejíž zástupci byli v minulosti řazeni do skupin *Protozoa*, *Peronosporomycetes* (pod starším názvem *Oomycetes*), *Basidiomycetes* a *Endomycetes*

Základní rozdíly od oddělení *Pezizomycotina*

1. primitivní vřecka s jednoduchou stěnou bez složitějšího otevíracího aparátu
2. dikaryofáze chybí nebo má jinou podobu než u oddělení *Pezizomycotina*
3. absence plodnic

Opisthokonta

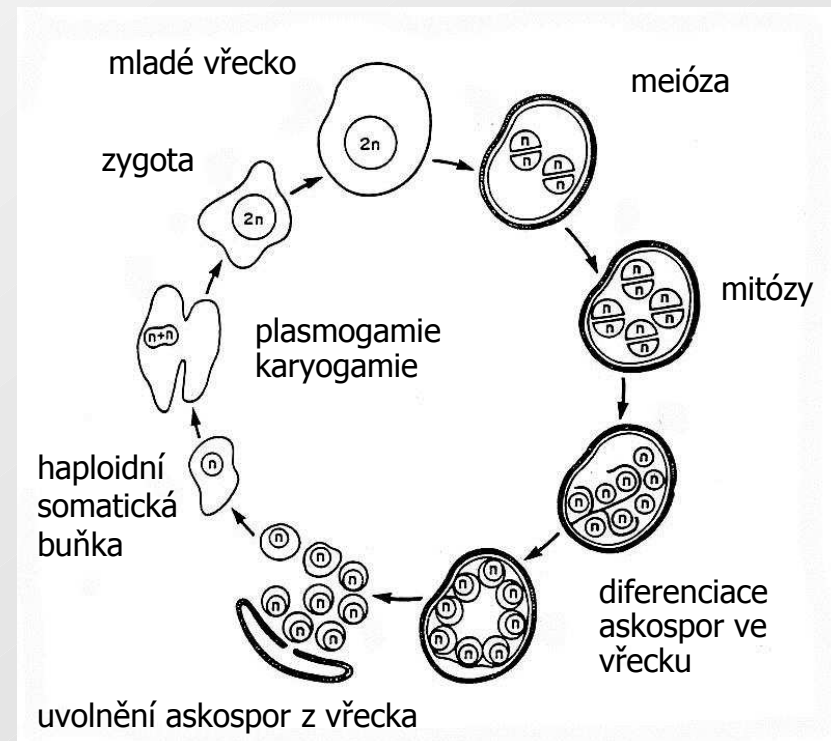
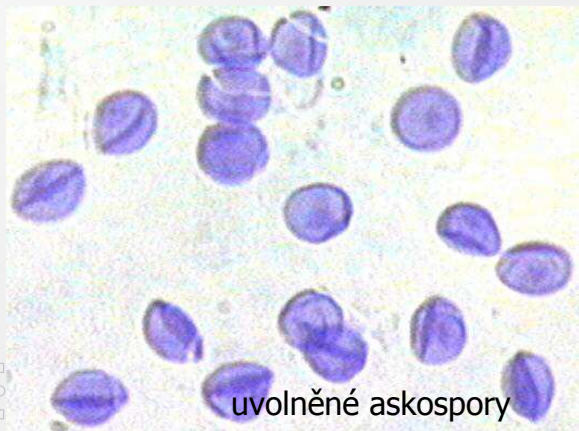
Fungi

Ascomycota

Taphrinomycotina

Pneumocystidomycetes

- ☒ jediný rod *Pneumocystis*, v minulosti považovaný za prvoka (Protozoa)
- ☒ stélka nemyceliální
- ☒ parazit plicního epitelu savců včetně člověka v případě silného oslabení
- ☒ onemocnění se nazývá pneumocystóza

Rod *Pneumocystis*

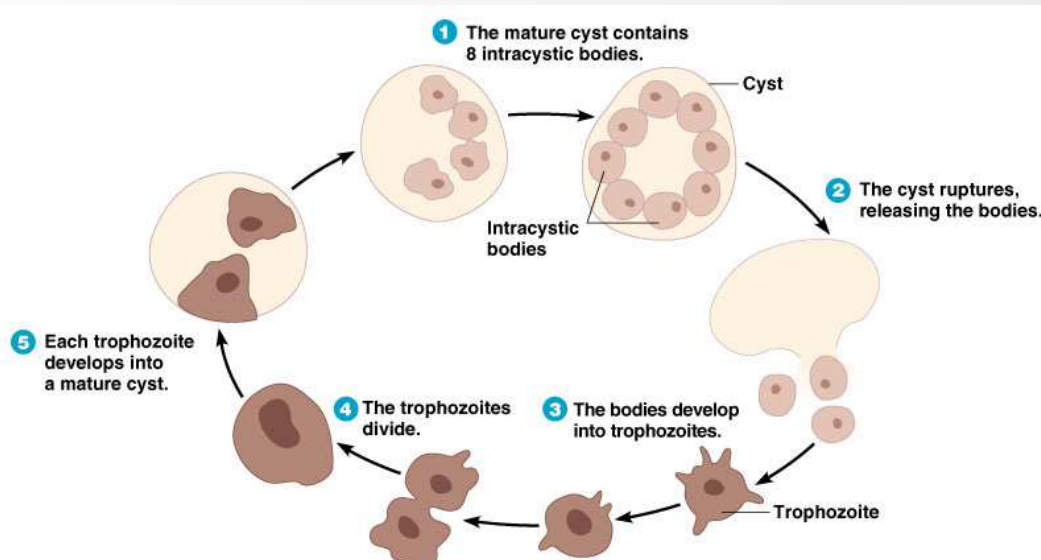
Fungi, Ascomycota, Taphrinomycotina, Pneumocystidomycetes, Pneumocystidomycetidae, Pneumocystidales, Pneumocystidaceae

- ❏ poprvé pozorován v plicích morčat infikovaných *Trypanosoma cruzi*, byl považován za vývojové stádium trypanosomy
- ❏ cysty obsahují tělíška podobná askosporám
- ❏ v roce 1999 byly lidské kmeny *Pneumocystis carinii* (název stále platí pro kmeny zvířecího původu) přejmenovány na ***Pneumocystis jirovecii***
- ❏ způsobuje pneumocystovou pneumonii dříve považovanou za nemoc nedonošených dětí a podvyživených kojenců
- ❏ ve zdravé dospělé populaci se onemocnění nevyskytuje, setkáváme se s ním u imunokompromitovaných pacientů, je nejčastější komplikací u nemocných AIDS, nebezpečná je rovněž pro pacienty po chemoterapii

Pneumocystis jirovecii

Fungi, Ascomycota, Taphrinomycotina, Pneumocystidomycetes, Pneumocystidomycetidae, Pneumocystidales, Pneumocystidaceae

- ☒ trofozoiti – amébovitý tvar s tubulárními výběžky na povrchu, výběžky se zanořují do pneumocytů v alveolech, množí se příčným dělením až zaplní celou dutinu alveolu
- ☒ cysty – elipsoidní až kulovité (zralé obsahují 8 intracystických tělísek)
- ☒ precysty – stádium, kdy ještě není tenká vrstva trofozoita přetvořena na tlustou stěnu cysty

Copyright © 2004 Pearson Education, Inc., publishing as Benjamin Cummings.

Copyright © 2004 Pearson Education, Inc., publishing as Benjamin Cummings.

Opisthokonta

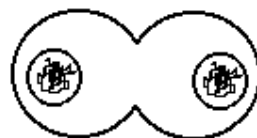
Fungi

Ascomycota

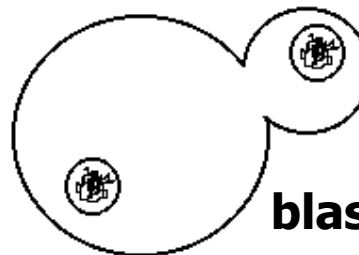
Taphrinomycotina

Schizosaccharomycetes

- rod *Schizosaccharomyces*
- zástupci se morfologicky podobají pravým kvasinkám, ale znaky na molekulární a biochemické úrovni oba rody výrazně odlišují
- nejčastější typ nepohlavního rozmnožování je schizotomický rozpad na 4-8 dceřiných buněk
- vegetativní stélka jednobuněčná, ale může být i vláknitá
- životní cyklus haploidní
- druh *Schizosaccharomyces pombe* se využívá ke zkvašování semen prosa při přípravě tzv. „afrického piva pombe“ a odkyselení vín, neboť využívá přítomnou kyselinu jablečnou

schizotomie

blastogeneze

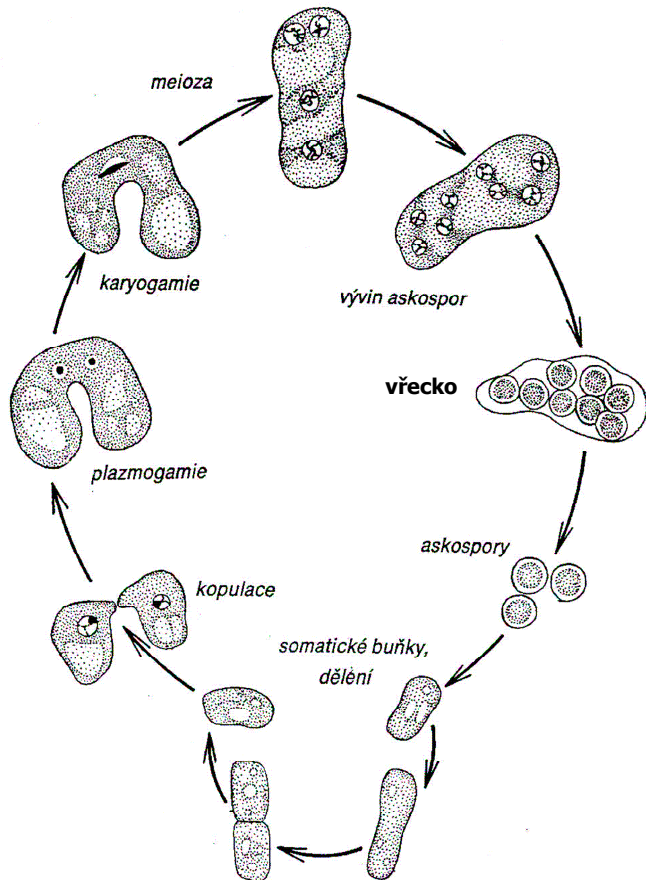
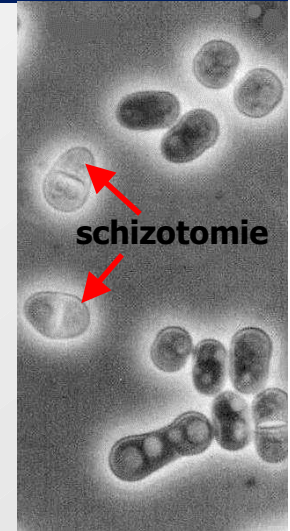
Opisthokonta

Fungi

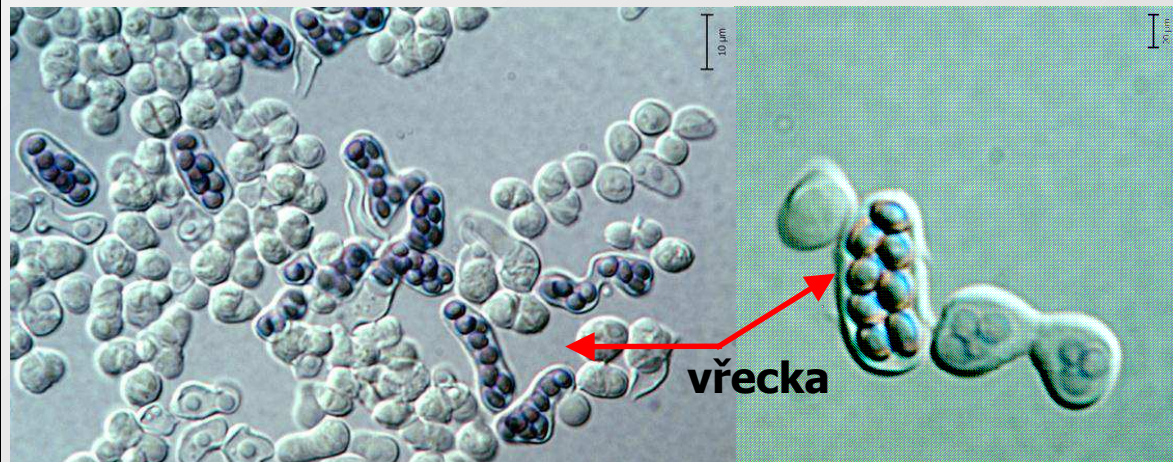
Ascomycota

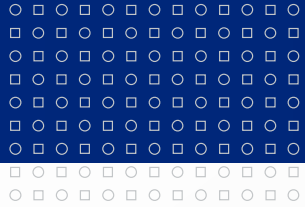
Taphrinomycotina

Schizosaccharomycetes

- ☒ druh *Schizosaccharomyces octosporus* nacházíme na sladkých plodech typu vinných hroznů, fíku a datlí
- ☒ vřečka s 8 askosporami

Opisthokonta

Fungi

Ascomycota

Taphrinomycotina

Taphrinomycetes

- ☒ skupina obsahuje dva biotrofně parazitické řády, které se ale morfologií a biologií značně liší
- ☒ molekulární znaky však tyto řády řadí do společné třídy
- ☒ ***Protomycetales***
- ☒ ***Taphrinales***

Opisthokonta

Fungi

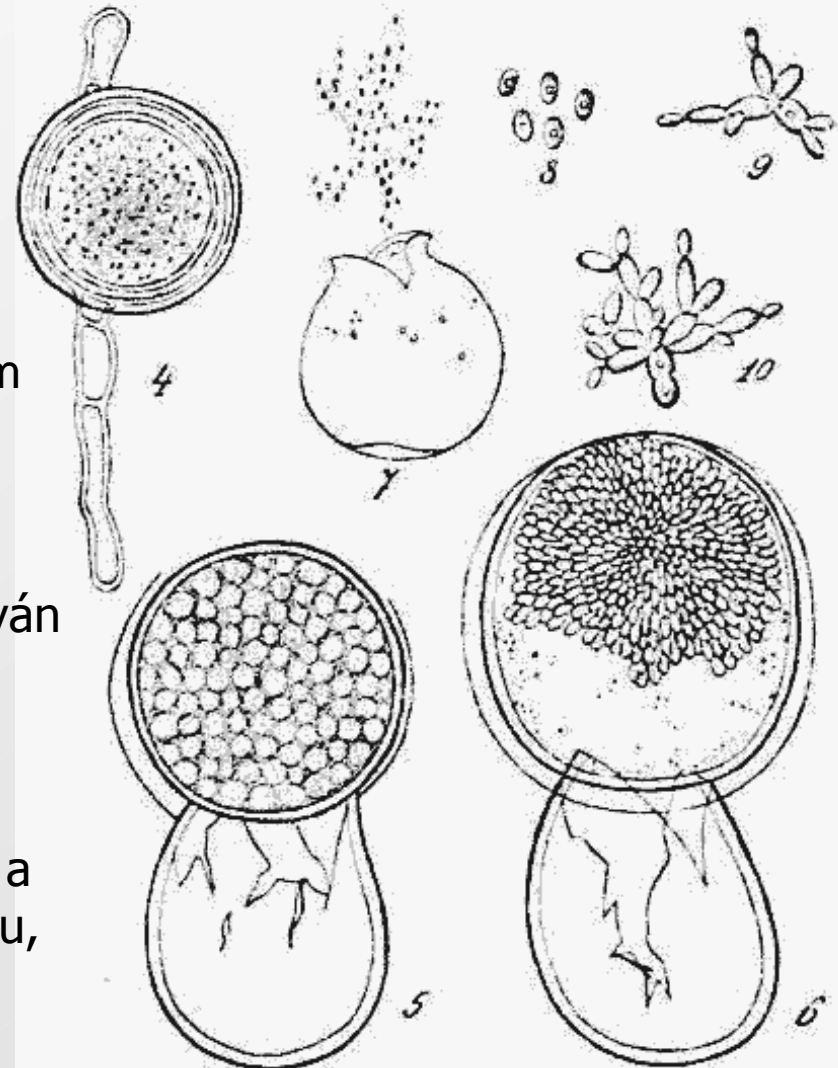
Ascomycota

Taphrinomycotina

Taphrinomycetes

Protomycetales

- parazité cévnatých rostlin s intercelulárním, septovaným, **diploidním myceli**em schopným pučení
- na myceliu se tvoří tlustostěnné askogenní buňky, které po přezimování vytvoří **mnohojaderný měchýřek**, který je považován za primitivní vřecko
- po karyogamii dvojic jader dojde k meiozi a vzniká velký počet haploidních askospor
- askospory po vyklíčení obvykle ihned kopulují a dávají vznik diploidnímu vegetativnímu myceliu, schopnému infikovat hostitele

Opisthokonta

Fungi

Ascomycota

Taphrinomycotina

Taphrinomycetes

Protomycesetales

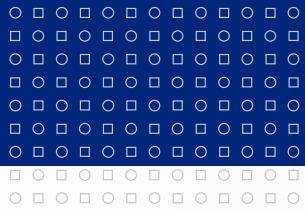
- ☒ způsobují barevné skvrny a měchýřkovité hypertrofie
- ☒ nejznámějším druhem je *Protomyces macrosporus* vytvářející výrůstky na řapících a žilnatině listů bršlice

<http://www.bladmineerders.nl/gallen/fungi/protomyces/macrosporus/macrosporus.htm>

<http://www.discoverlife.org/20/q?search=Protomyces+macrosporus>

Opisthokonta

Fungi

Ascomycota

Taphrinomycotina

Taphrinomycetes

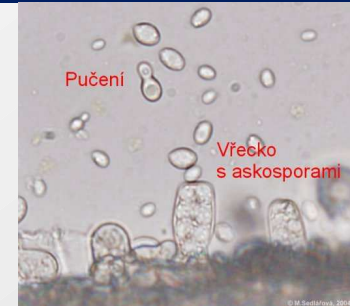
Taphrinales

- ☒ parazitické septované, **dikaryotické mycelium** vznikající somatogamickou kopulací blastokonidií
- ☒ saprofytickou fází tvoří **haploidní kvasinkovité buňky** množící se pučením nebo pučivé pseudomycelium
- ☒ netvoří se askogenní hyfy
- ☒ karyogamie probíhá v zygotě z níž se vyvine **vřecko obvykle s 8 askosporami**, často se však askospory množí pučením za vzniku většího počtu askospor
- ☒ vřecka jsou uspořádána na povrchu hostitele, **plodnice se netvoří**
- ☒ životní cyklus haplodikaryotický
- ☒ jediný rod ***Taphrina***, anamorfa *Lalaria*, cca 90 -100 druhů
- ☒ specifictí parazité rostlin způsobující hypertrofii a hyperplazii

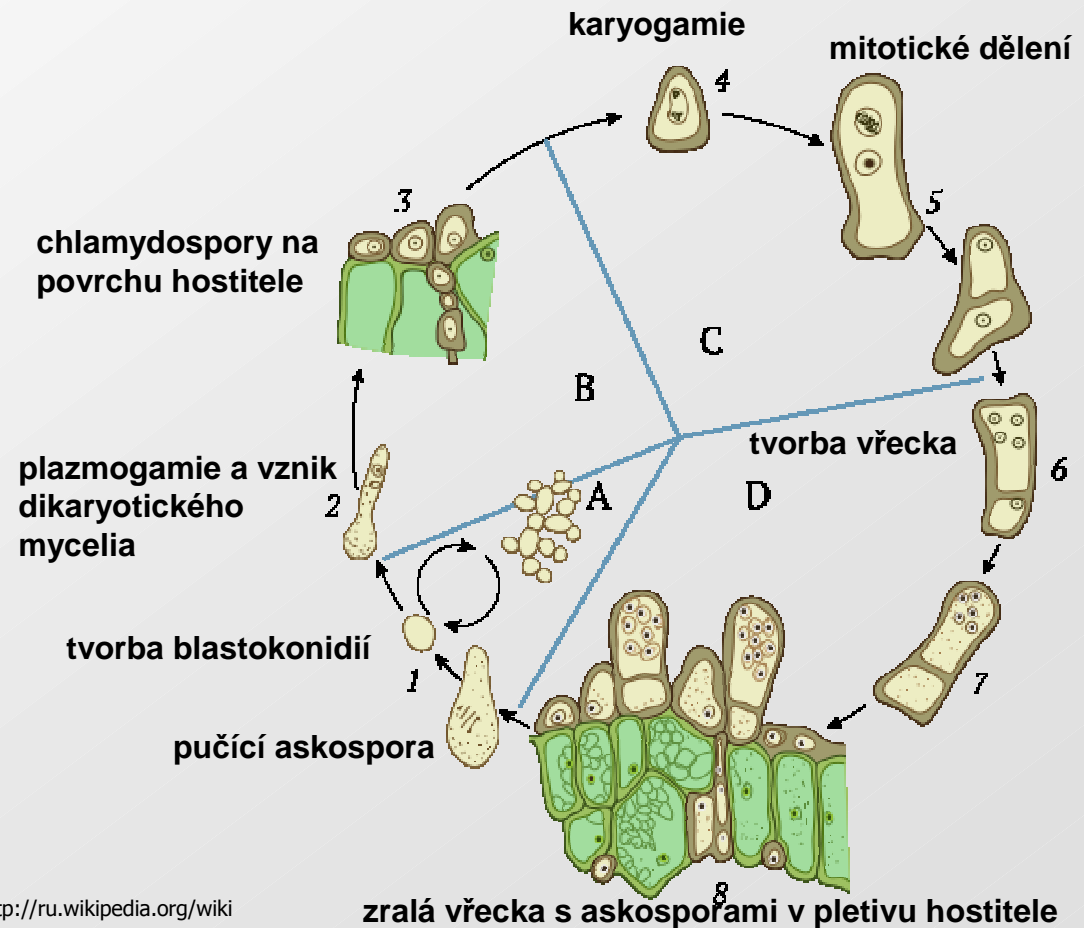

Ascomycota
Taphrinomycotina
Taphrinomycetes

***Taphrina deformans* – životní cyklus haplo-dikaryotický**

- ❑ **haploidní saprofytická fáze** – blastokonidie
- ❑ kopulace blastokonidií nebo párování jader v pseudomyceliu
- ❑ **dikaryotické parazitické mycelium**
- ❑ chlamydospory na povrchu hostitele
- ❑ karyogamie => zygota => rozdělení na dvě buňky
- ❑ bazální buňka degeneruje, z terminální buňky se vyvine vřečko
- ❑ spory se uvolňují pod tlakem štěrbinou

Ascomycota
Taphrinomycotina
Taphrinomycetes

Taphrina deformans

☒ původce kadeřavosti listů

<http://old.botany.upol.cz/atlas/system/gallery.php?entry=Taphrina%20deformans>

<http://www.associationmycologiquetoulouse.ups-tlse.fr/spip.php?article25>

Ascomycota
Taphrinomycotina
Taphrinomycetes

Taphrina pruni

☒ původce puchrovitosti švestek

Opisthokonta

Fungi

Oddělení: *Ascomycota*

– houby vřeckaté

Pododdělení: *Taphrinomycotina*

(nižší vřeckaté houby)

Třída: *Pneumocystidomycetes*

Třída: *Taphrinomycetes*

Třída: *Schizosaccharomycetes*

Pododdělení: *Saccharomycotina*

– kvasinky

Pododdělení: *Pezizomycotina*

(vlastní vřeckaté houby)

Třída: *Eurotiomycetes*

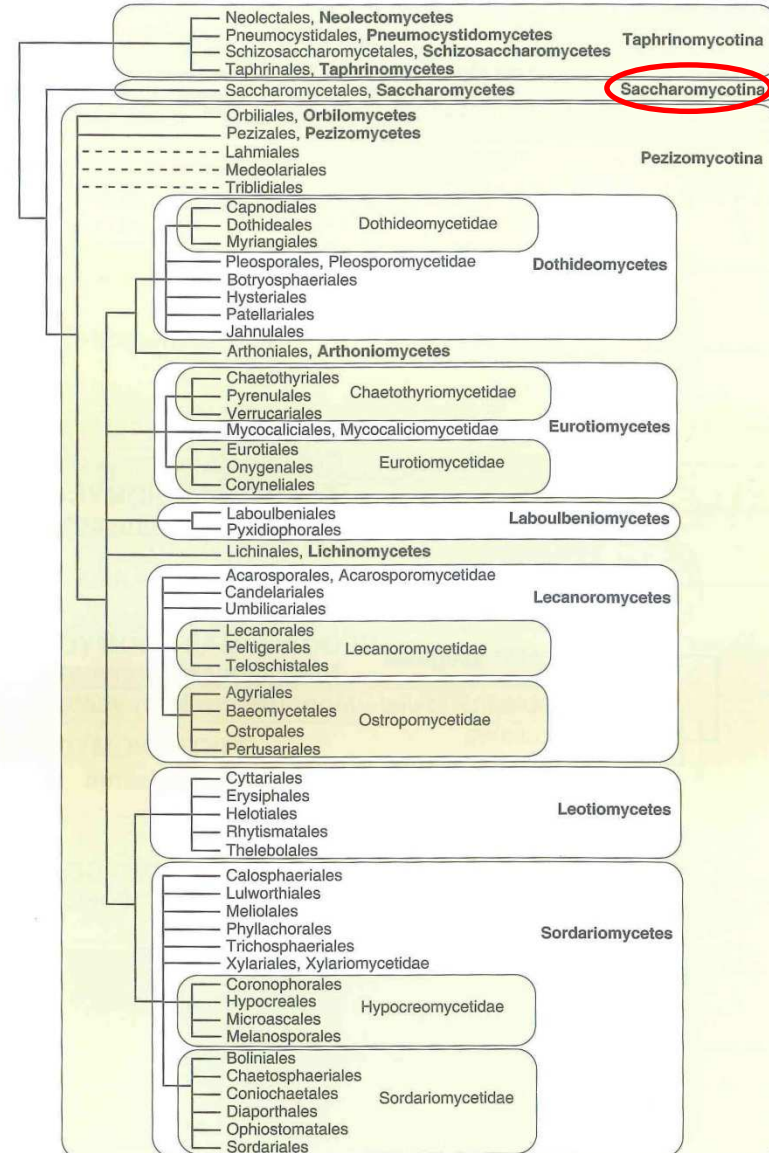
Třída: *Pezizomycetes*

Třída: *Leotiomycetes*

Třída: *Sordariomycetes*

Třída: *Dothideomycetes*

výběr probíraných tříd

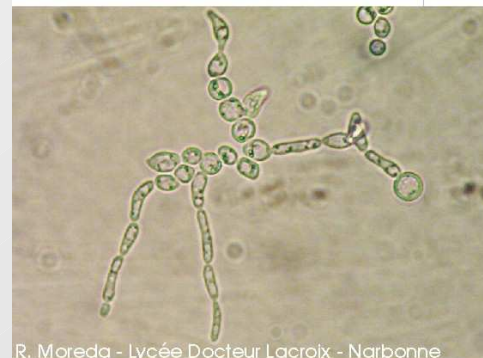
Opisthokonta

Fungi

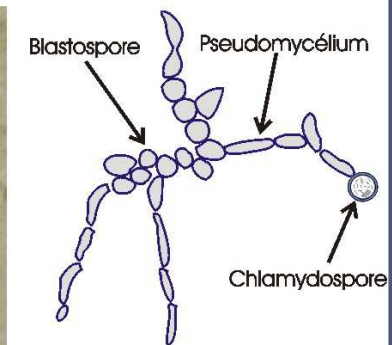
Ascomycota

Saccharomycotina

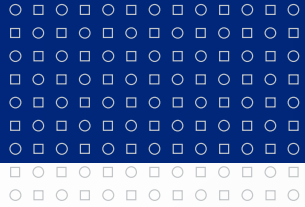
- ☒ jediná třída s jediným řádem *Saccharomycetales* (syn. *Endomycetales*)
- ☒ vegetativní stélka je nejčastěji ve formě jednotlivých **pučivých buněk - blastokonidií**, některé druhy vytvářejí tzv. **pučivé pseudomycelium** a **chlamydospory**, vzácně se vyskytuje i hyfální **přehrádkované mycelium**
- ☒ buněčná stěna je (ultrastrukturálně) **jednovrstevná** na rozdíl od skupiny *Pezizomycotina*, kde je dvouvrstevná
- ☒ je tvořena polysacharidy typu β -glukan a β -manan

R. Moreda - Lycée Docteur Lacroix - Narbonne

Candida albicans x400
Observation milieu RAT.

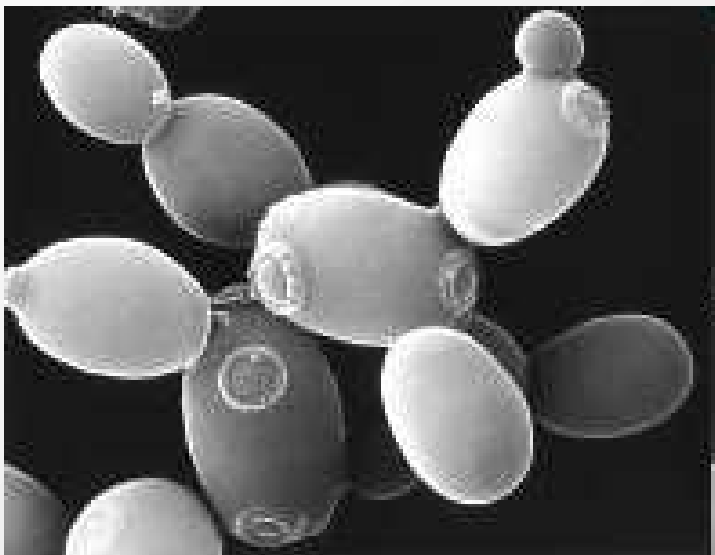
Opisthokonta

Fungi

Ascomycota

Saccharomycotina

- ☒ **nepohlavní rozmnožování** představuje
  - pučení za vzniku **blastokonidií** (holoblastická konidiogeneze), po odpadnutí dceřinných blastokonidií zůstávají na povrchu mateřské buňky zřetelné jizvy
  - prosté dělení buněk
  - u vláknitých typů tvorba **arthrokonidií** (holoarthrická konidiogeneze)

Opisthokonta

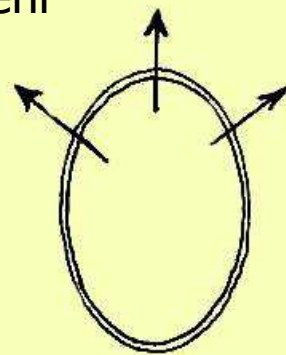
Fungi

Ascomycota

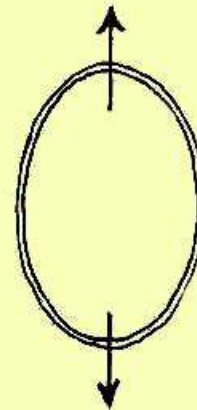
Saccharomycotina

Nepohlavní rozmnožování

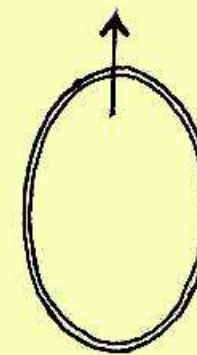
- základní typy pučení

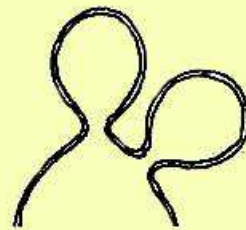
multilaterální

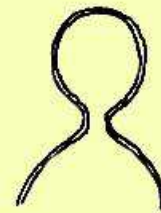
bipolární

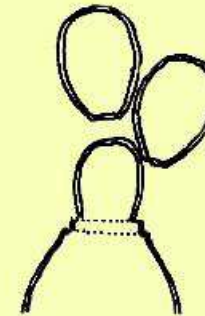
unipolární

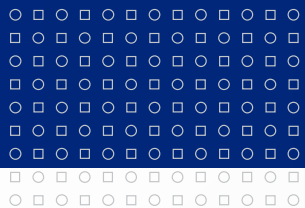
holoblastická

enteroblastická perkurentní

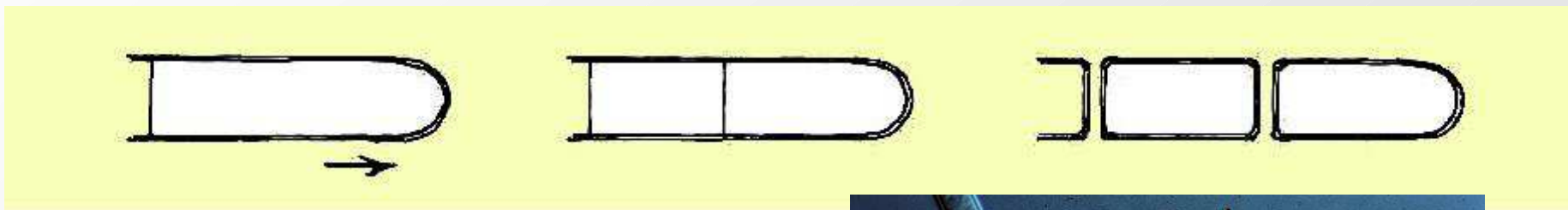
Opisthokonta

Fungi

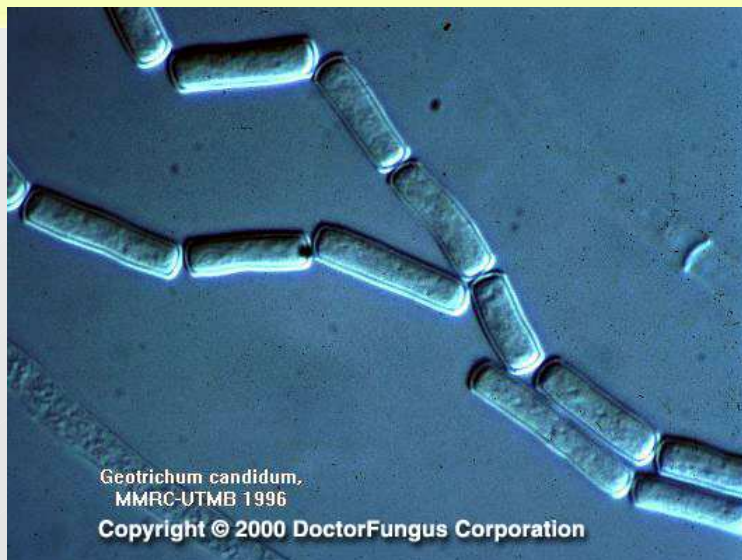
Ascomycota

Saccharomycotina

Nepohlavní rozmnožování

tvorba arthrokonidií

Geotrichum candidum,
MMRC-UTMB 1996
Copyright © 2000 DoctorFungus Corporation

Opisthokonta

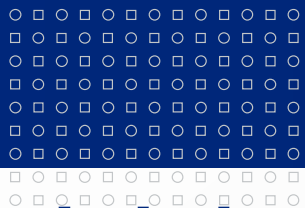
Fungi

Ascomycota

Saccharomycotina

Pohlavní rozmnožování

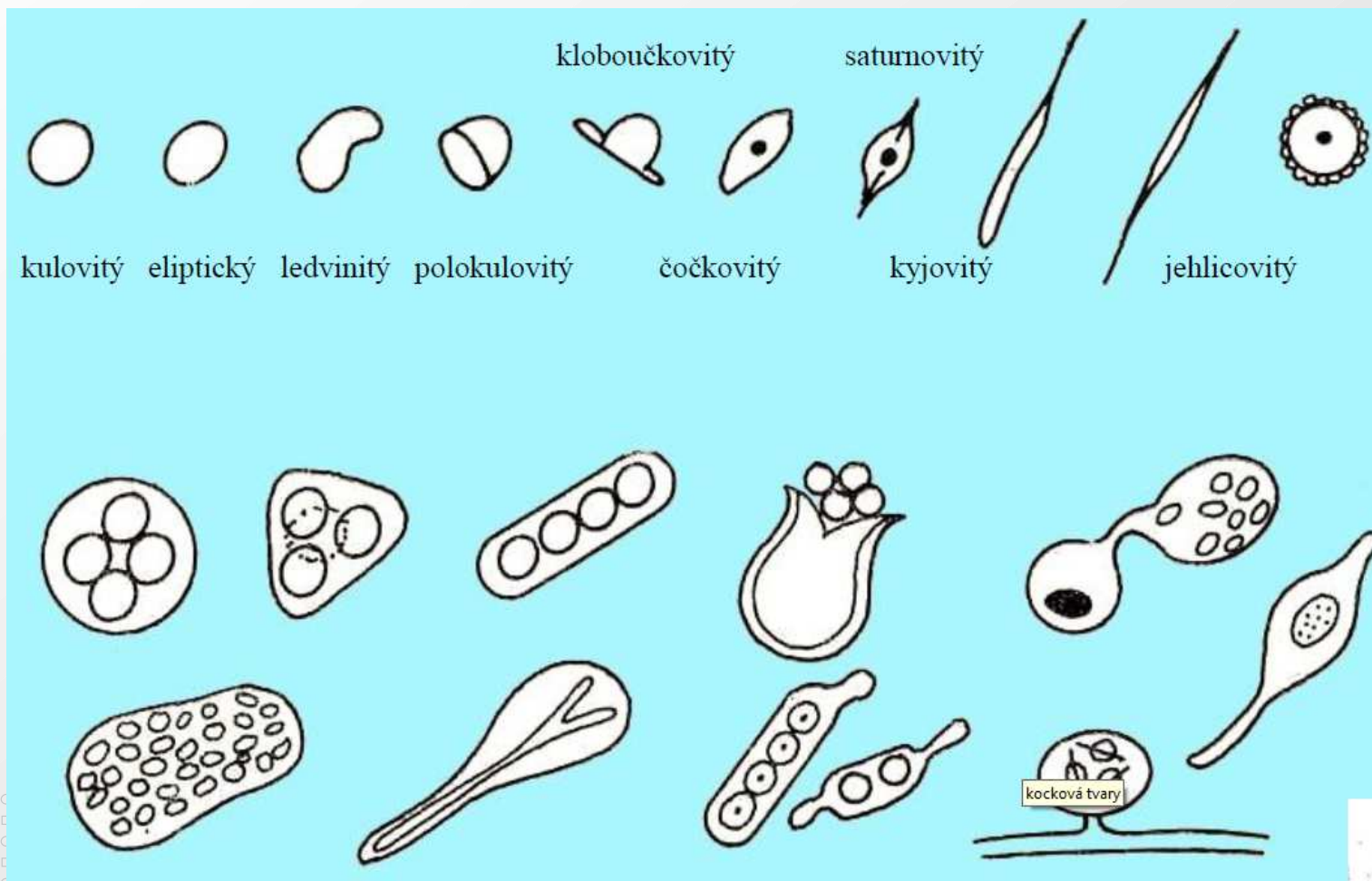
- **somatogamie** (kopulace dvou vegetativních buněk)
- u vláknitých typů kopulují nepříliš diferencovaná gametangia - **gametangiogamie**
- ☒ vzniká **diploidní zygota**
- ☒ vřecko se tvoří většinou přímo z zygoty
- ☒ životní cykly: haplobiotický, haplo-diplobiotický nebo i diplobiotický

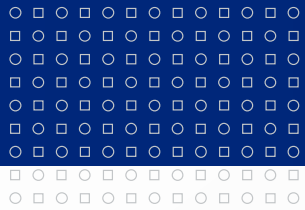

Opisthokonta

Fungi, Ascomycota, Saccharomycotina

Typy askospor a vřecek

Opisthokonta

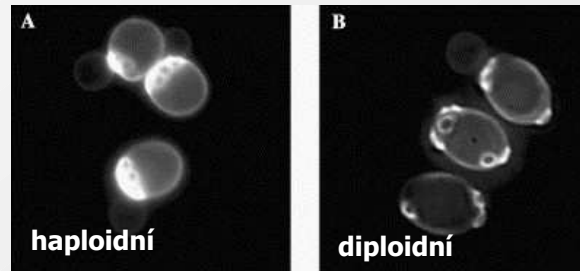
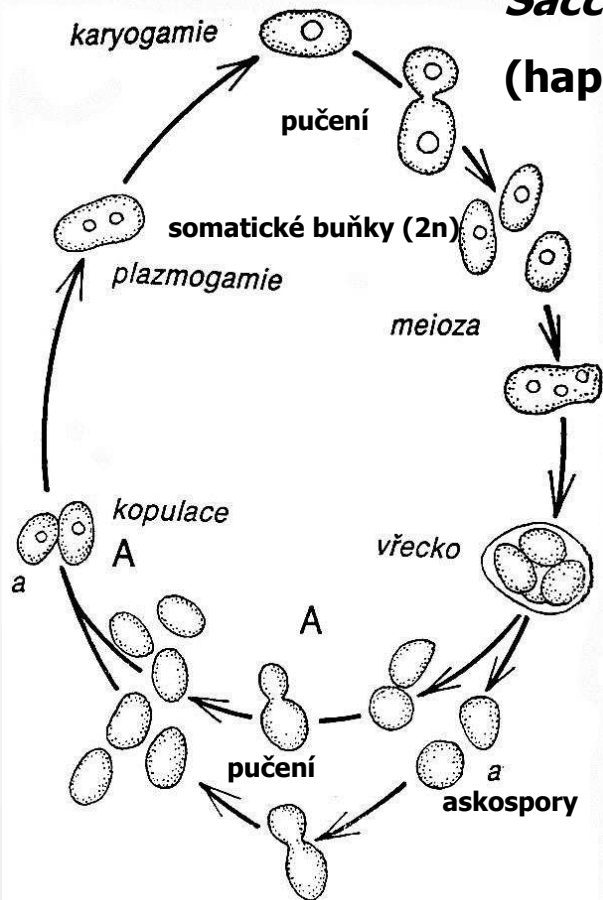
Fungi

Ascomycota

Saccharomycotina

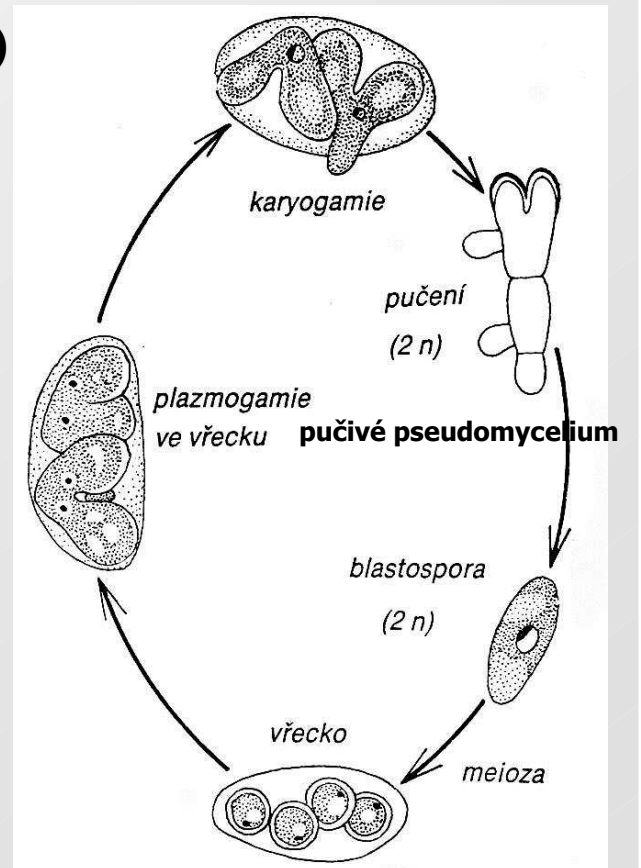
Saccharomyces cerevisiae

(haplo-diplobiotický životní cyklus)

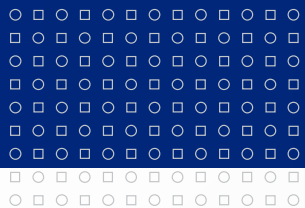

Saccharomycodes ludwigii

(diplobiotický)

Opisthokonta

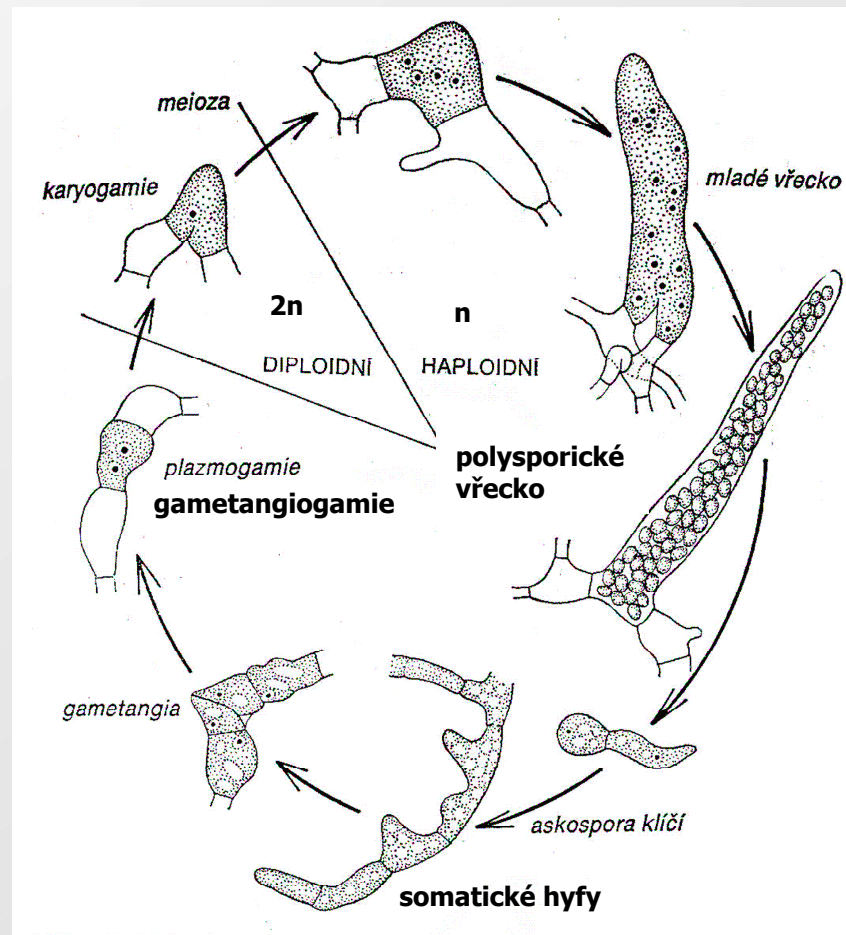
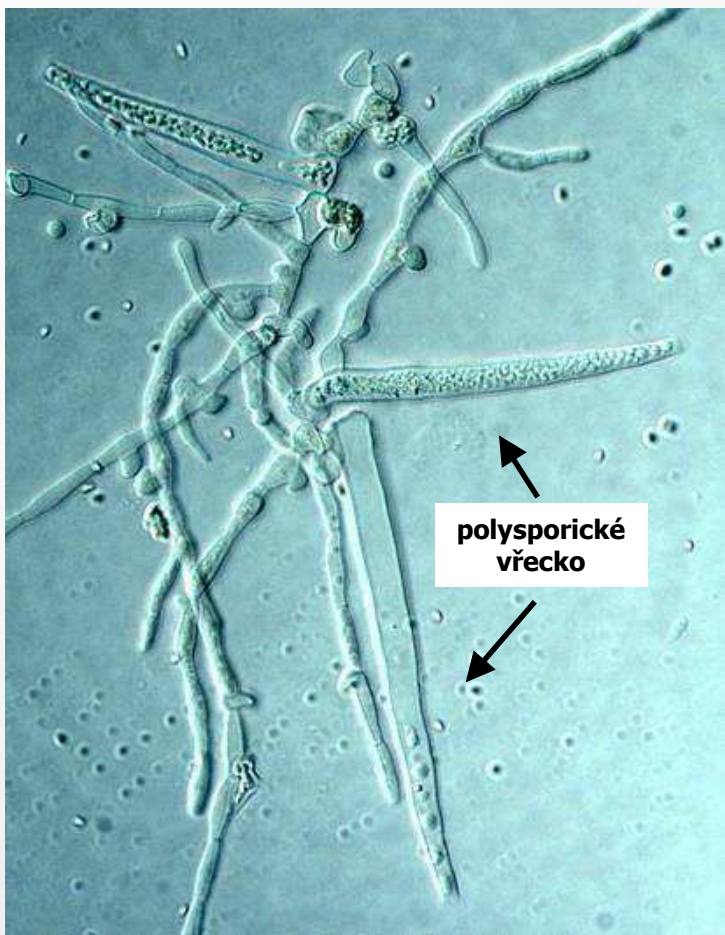
Fungi

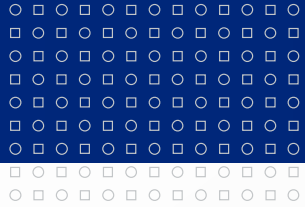
Ascomycota

Saccharomycotina

Dipodascus uninucleatus

- vláknité septované mycelium
- **haplobiotický** životní cyklus
- nalezen v mízotoku dřevin

Opisthokonta

Fungi

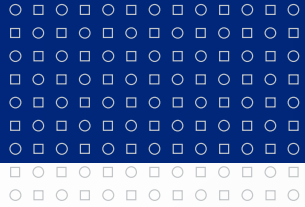
Ascomycota

Saccharomycotina

- přes 88 rodů, cca 900 druhů členěných do 13 čeledí (Dictionary, 2008)
- převážně saprofyté na cukerných substrátech (plody, nektarie, mízotoky), dřevě a v půdě
- schopnost fermentace cukrů na etanol a CO₂ se využívá v potravinářském průmyslu (výroba piva, vína)
- schopnost syntézy řady látek využitelných ve farmaceutickém a chemickém průmyslu

<http://www.mycobank.org/defaultinfo.aspx?Page=Home>

Opisthokonta

Fungi

Ascomycota

Saccharomycotina

Endomyces

- vláknité mycelium rozpadající se na válcovité arthrokonidie
- izolován z půdy, odpadních vod a mléčných produktů

Pichia

- kontaminace kvasných procesů
- nízké kvasné schopnosti, zástupci zkvašují buď glukózu nebo žádný cukr
- asociace s některými druhy hmyzu

Saccharomycodes

- diplobiotický životní cyklus
- izolován z mízotoku dubů

Dipodascus

- haplobiotický životní cyklus
- nalezen v mízotoku dřevin

Opisthokonta

Fungi

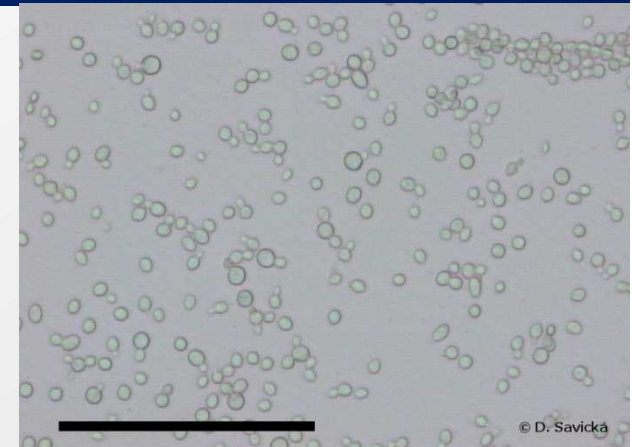
Ascomycota

Saccharomycotina

Saccharomyces

- nejvýznamnější druh *Saccharomyces cerevisiae*
- kvasinka s haplo-diplobiotickým životním cyklem s izomorfickou rodozměnou (v kulturách se vyskytují pohromadě haploidní i diploidní buňky)
- využití jako pekařská, lihovarská, vinařská nebo spodní či svrchní pivovarská kvasinka
- **zkvašuje glukózu, sacharózu, maltózu, galaktózu a částečně nebo úplně rafinózu**
- u kmenů průmyslově využívaných se vyžaduje stálost jejich technologických vlastností
- stálé kmeny byly získány vyselektováním buněk s poškozenou sporulační schopností (meióza), která je největším zdrojem proměnlivosti

<http://www.upv.cz/cs.html>

Opisthokonta

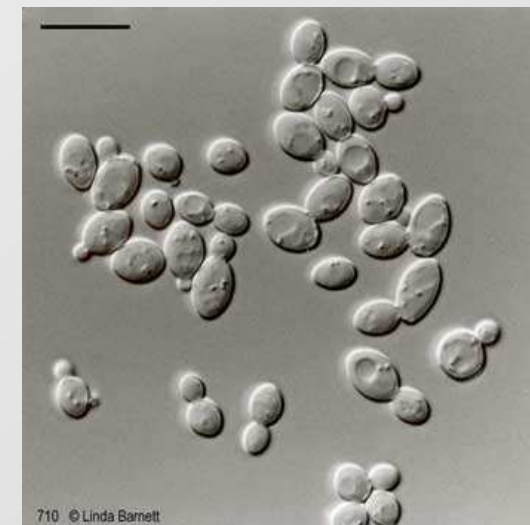
Fungi

Ascomycota

Saccharomycotina

Zygosaccharomyces

- vegetativní fáze v haploidním stavu
- jsou osmotolerantní, **rostou dobře i v půdách obsahujících 50% glukózy**, proto bývají příčinou kažení medu nebo čokoládových bonbonů
- druhy *Zygosaccharomyces rouxii* a *Zygosaccharomyces bailii* (kontaminant ve vinařství) rostou i v prostředí obsahujícím 60% glukózy

Opisthokonta

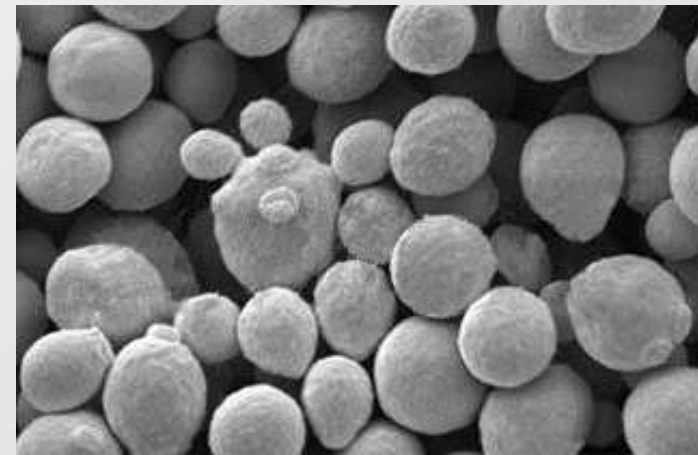
Fungi

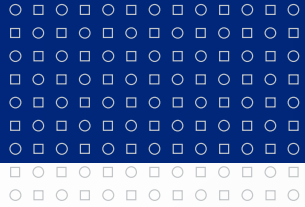
Ascomycota

Saccharomycotina

Kluyveromyces

- druhy *Kluyveromyces lactis* var. *lactis* a *Kluyveromyces marxianus* var. *marxianus* **zkvašují laktózu** a využívají se při výrobě kefíru

Opisthokonta

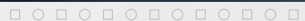
Fungi

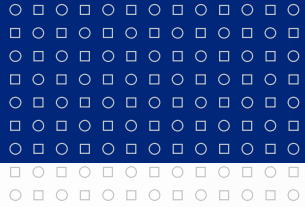
Ascomycota

Saccharomycotina

Yarrowia

- 8 druhů, *Yarrowia lipolytica*
- lipolytická aktivita
- degradace ropy
- k biodegradaci olejů a tuků v procesu čištění odpadních vod

Opisthokonta

Fungi

Ascomycota

Saccharomycotina

Další průmyslový význam kvasinek

- autolyzáty a extrakty droždí nebo odhořčených pivovarských kvasnic se používají jako přísady do potravin a jako složka živných médií v **mikrobiologických laboratořích**
- z buněk kvasinek se izoluje řada látek používaných v **biochemických laboratořích** (enzymy, koenzymy, nukleotidy, nukleosidy apod.)
- speciální kmeny *S. cerevisiae* se používají pro **výrobu ergosterolu** (provitamin D), který po ozáření ultrafialovým světlem poskytuje vitamin D

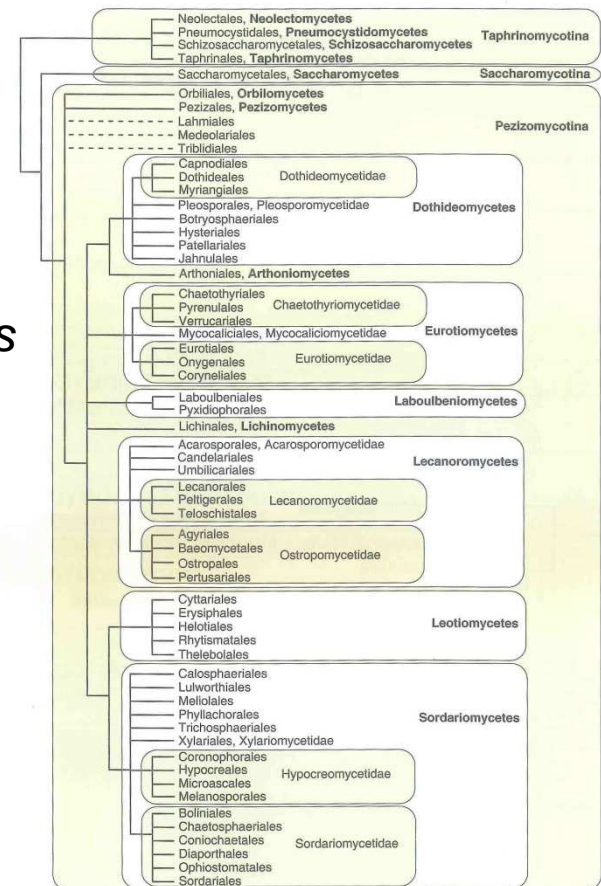

Klinicky významné rody kvasinek

Kvasinky oddělení *Ascomycota*

Saccharomycotina, Saccharomycetes,
Saccharomycetidae, Saccharomycetales

- ☒ anamorfa *Candida*
- ☒ anamorfa *Geotrichum* – teleomorfa *Galactomyces*
- ☒ *Saccharomyces*

Hibbett & al. (2007)

Rod *Candida*

Fungi, Ascomycota, Saccharomycotina, Saccharomycetes, Saccharomycetidae, Saccharomycetales

- ☒ je to anamorfa mnoha teleomorfních (tedy askogenních) kvasinek
- ☒ nejvýznamnější a nejčastěji nalézán v klinickém materiálu
- ☒ původcem kandidóz
  - povrchové (kožní, slizniční)
  - systémové
- ☒ **slizniční kandidózy**: kandidóza sliznice pochvy, kandidóza ústní sliznice
- ☒ **kožní kandidózy** (plenková dermatitida u kojenců, kandidózy kůže a nehtů)
- ☒ **systémové infekce** se vyskytují především u oslabených osob a u osob léčených kombinací širokospektrých antibiotik
- ☒ nejběžnější je *Candida albicans*, dále *C. tropicalis*, *C. glabrata*, *C. krusei*, *C. parapsilosis* a další

Candida albicans

Morfologie

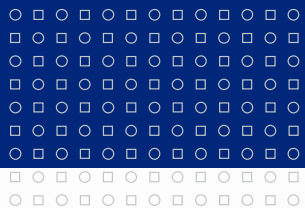
- ☒ závisí na typu substrátu
- ☒ tvoří blastokonidie, pseudomycelium, chlamydospory (rýžový nebo kukuřičný agar), zárodečné klíčky (germ tubes)

http://www.fnplzen.cz/mykoatlas/kvasinky/c_albicans.html

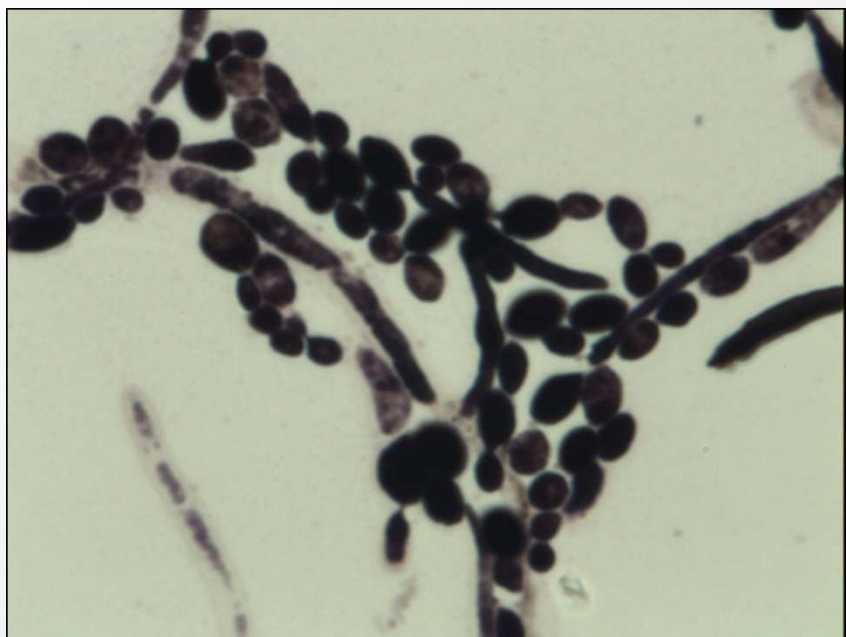

<http://thunderhouse4-yuri.blogspot.cz/2009/12/candida-albicans.html>

Candida albicans

Morfologie

CCM 8180, gramovo barvení

CCM 8226, gramovo barvení

Candida albicans

Kultivace

- na bakteriologických půdách
např. KA vytvoří za 24 hodin
drobné, lesklé, bílé kolonie
(chlebová vůně)

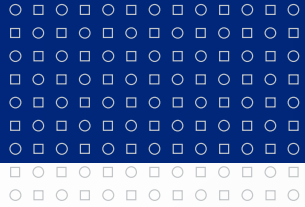

Candida albicans

Kultivace

- na Sabouraudově agaru s 4% glukózy tvoří krémové, neprůhledné, matné, vypouklé kolonie s typickou vůní

.....**PŘÍŠTĚ *Ascomycota* – teleomorfa (2. část)**

